

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Журавель Валерія Віталіївна,
курсант другого курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ ТА СПАДКУВАННЯ ЗА ПРАВОМ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

Одним з найважливіших інститутів в правових системах, як стародавніх, так і сучасних, є інститут спадкування. Наразі в нашій державі все більшого значення набуває приватна власність, механізми її захисту та підстави виникнення, серед яких особливе місце посідає спадкування. Однак, незважаючи на достатню кількість наукових праць, присвячених дослідженню проблемних питань спадкування, деякі з них потребують подальшого дослідження та доопрацювання. До таких проблемних питань, на нашу думку, слід віднести визначення обсягу спадкової маси, що буде об'єктом спадкування, визначення майбутніх спадкоємців та умов, за наявності яких вони матимуть право на спадщину.

Проблемні питання спадкування досліджували багато вчених-юристів. Серед них: М. Барщевський, О. Дзера, С. Пасічник, В. Васильченко, Ю. Заїка, Є. Рябоконт, Є. Фурса, В. Синайський та ін.

У цивільному праві України існує два види спадкування. Перший – за заповітом, тобто, коли заповідач перед своєю смертю (а точніше на випадок своєї смерті) складає заповіт, за яким після його смерті розподіляється спадок відповідно до бажання померлої особи, яке вона виклала у заповіті. До другого виду спадкування відноситься спадкування за законом [3].

У спадкуванні за законом існує п'ять черг спадкоємців. Всі вони зазначені у Цивільному Кодексі України, а саме у статтях 1261-1265. Спадкоємці за чергами розподіляються наступним чином: до першої черги спадкоємців за законом належать діти спадкодавців, вдова (вдівець) та батьки (ст. 1261 Цивільного Кодексу України (далі – ЦКУ)). Щодо дітей, то діти, які зачаті до, а народилися після смерті спадкодавця, належать також до цієї ж черги спадкоємців. До другої черги відносять рідних братів (сестер)

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН
В УКРАЇНІ

спадкодавця, його баба та дід, незалежно з чийого боку (матері чи батька) (ст. 1262 ЦКУ). Третя черга включає в себе рідних дядьку та тітку спадкодавця (ст. 1263 ЦКУ). У четверту чергу на спадкування за законом мають право особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше, ніж п'ять років до часу відкриття спадщини (ст. 1264 ЦКУ). П'ята черга спадкоємців за законом включає в себе інших родичів до шостого ступеня споріднення включно, але так, що родичі ближчого ступеня споріднення усувають від права спадкування родичів подальшого ступеня споріднення. Також до п'ятої черги відносяться утриманці спадкодавця, які не були членами його сім'ї (ст. 1265 ЦКУ) [5].

Спадкування ж за правом представлення можна визначити як особливий порядок набуття права на спадкування. Особи, які можуть користуватися правом представлення, зазначені у ст. 1266 ЦКУ. До них належать: онуки (правнуки) спадкодавця (вони спадкують ту частку спадщини, яка б належала за законом їхнім матері (батьку), бабі (діду); прабаба, прадід можуть успадкувати ту частину спадщини, яка б належала їхнім дітям (тобто, бабі (діду) спадкодавця); племінники спадкодавця успадковують ту частку спадщини, яка б за законом мала належати їхнім батьку, матері; двоюрідні брати та сестри спадкодавця спадкують ту частину спадщини, яка б за законом належала їхнім батьку, матері. Вказаний перелік є вичерпним і жодні інші категорії осіб не можуть успадкувати за правом представлення [4].

Таким чином, до спадкування за правом представлення закликаються лише чітко визначені в законі особи за наявності певних умов. До таких умов слід віднести: смерть спадкоємця за законом до відкриття спадщини, після якого може відбуватись спадкування за правом представлення (наприклад, якщо донька померла до відкриття спадщини після свого батька, то за правом представлення її частку майна у спадщини, що залишилась після батька, успадкують за правом представлення її діти, тобто онуки спадкодавця); спадкоємець за законом, який помер до відкриття спадщини, не може бути усунутий за життя від права на спадкування, відсутність заповіту щодо спадщини, на яку претендують спадкоємці за правом представлення.

Спільною рисою спадкування за законом та за правом представлення можна назвати, те, що й у першому, й у другому випадку спадкування відбувається в порядку черговості. Спадкоємці за правом представлення спадкують в ту чергу, в яку спадкував би їх померлий родич. Так, онуки спадкодавця, які спадкують після своєї матері – доньки спадкодавця, є спадкоємцями першої черги та усувають від спадкування рідну сестру спадкодавця, яка є спадкоємцем другої черги. Тобто так, як діти (в нашому випадку дочка) спадкодавця належать до першої черги спадкування за законом, то і онуки (тобто діти дітей) спадкодавця належать також до першої черги за правом спадкування [1].

Зважаючи на викладене вище, на наш погляд, слід підтримати думку, висловлену в узагальненні Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про судову практику розгляду цивільних

справ про спадкування» №24-753/0/4-13 від 16.05.2013 р. [2] відносно того, що спадкування за правом представлення не є окремим видом спадкування, а є особливим порядком набуття права на спадкування за законом.

Бібліографічні посилання:

1. Куц В. Спадкування за правом представлення: теорія та практика. Юридичний радник. № 6 (84). грудень 2015. URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/spadkuvannya-za-pravom-predstavlennya-teoriya-ta-praktika/>
2. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 24-753/0/4-13 від 16.05.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13>
3. Стефанчук Р.О. Цивільне право України: навч. посібник. К. : Прецедент, 2005. 424 с.
4. Харитонов Є.О. Цивільне право України. Вид. 3-тє, переробл. і допов. К. : Істина, 2011. 808 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (з наступними змінами та доповненнями) за №№ 40-44. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. Ст. 356.

Горелік Дар'я Сергіївна,

курсант третього курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Ярошенко Артем Сергійович,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Служба в органах Національної поліції є одним з видів публічної служби. Говорячи про службові відносини загалом, необхідно зазначити, що в науковій літературі є дві позиції з питання їх правового регулювання. Перша стверджує, що службові відносини повинні регулюватися нормами законодавства про